

CHUẨN BỊ CHO TỔNG ĐIỀU TRA DÂN SỐ INDONESIA 2010

1. Giới thiệu

Theo Luật Thống kê Indonesia, Cục Thống kê trung ương Indonesia (BPS) chịu trách nhiệm chỉ đạo ba cuộc Tổng điều tra, trong đó, có Tổng điều tra dân số. Về mặt chuyên môn, việc thực hiện dự án Tổng điều tra dân số là trách nhiệm của lãnh đạo Vụ Thống kê Dân số. Tuy nhiên, do dự án Tổng điều tra dân số rất lớn, nên lãnh đạo các vụ và bộ phận khác trong BPS cũng tham gia vào các hoạt động trong dự án này. Ở cấp địa phương, Thống kê tỉnh và Thống kê huyện tham gia vào công tác hoạt động ở địa bàn điều tra, kể cả khâu tuyển dụng và đào tạo điều tra viên có sự hợp tác chặt chẽ với chính quyền địa phương các cấp. Kể từ năm 1961 đến nay, BPS tiến hành Tổng điều tra dân số với chu kỳ 10 năm, và đây là chu kỳ thứ 6. So với trước đó thì cuộc Tổng điều tra năm 2000 đã có rất nhiều tiến bộ trong các giai đoạn hoạt động điều tra, từ khâu lên kế hoạch, thực hiện điều tra, tổng hợp xử lý và công bố kết quả điều tra. Tuy nhiên, do nhu cầu về chất lượng số liệu thống kê dân số ngày càng cao, nên xử lý các vấn đề nảy sinh trong Tổng điều tra lại càng trở nên phức tạp hơn. Vì vậy cần tổng kết đúc rút kinh nghiệm từ cuộc Tổng điều tra dân số năm 2000 làm căn cứ để chuẩn bị cho Tổng điều tra dân số năm 2010.

2. Kế hoạch

Giai đoạn đầu của Tổng điều tra dân số năm 2000, BPS nhận được sự chỉ đạo và hướng dẫn từ Ủy ban Tổng điều tra liên Bộ. Ủy ban này đưa ra những định hướng về

mục tiêu chung. Sau đó BPS thành lập một tổ chuyên môn, gồm các chuyên gia về các lĩnh vực chuyên môn khác nhau, như nhân khẩu học, các nhà xã hội học, các chuyên gia chọn mẫu và các nhà phân tích hệ thống. Sau đó BPS chuẩn bị một kế hoạch tổng thể, và kế hoạch này được chi tiết ra nhằm thực hiện dự án Tổng điều tra dân số phức tạp này thành công. Về vấn đề vẽ bản đồ điều tra, xem xét lại phương pháp vẽ bản đồ các làng xã và thành lập địa bàn điều tra. Tổng điều tra dân số năm 2000 đã quyết định sử dụng khu nhà ở là đơn vị điều tra. Ngoài ra, do một số trở ngại mà BPS vẫn sử dụng bản đồ phác thảo làng xã và khu vực điều tra thay cho bản đồ thực tế của những loại này. Tổng số người tham gia vào công việc tổng điều tra năm 2000 là khoảng 500 nghìn người. Những người được tuyển chọn là giáo viên, sinh viên và công chức nhà nước sinh sống ở các khu vực điều tra. Tiêu chuẩn để tuyển chọn giám sát và điều tra viên là những người có trình độ tốt nghiệp trung học, là người lớn tuổi, có trách nhiệm với công việc và đang sinh sống trong khu vực điều tra. Việc tập huấn cho cán bộ điều tra được tiến hành ở nhiều giai đoạn khác nhau. Giai đoạn đầu là tập huấn cho các giảng viên chính, chủ yếu họ là các thành viên thuộc nhóm chuyên gia cấp nhà nước. Giai đoạn hai, các giảng viên chính tập huấn cho các hướng dẫn viên trung ương. Giai đoạn ba, các giảng viên trung ương hướng dẫn cho hướng dẫn viên địa phương. Và cuối cùng các hướng dẫn viên địa phương tập huấn hướng dẫn nghiệp vụ cho các giám sát viên và điều tra viên ở địa bàn điều tra.

3. Thực hiện

Trong năm 2000 đã triển khai đồng thời cả hai Tổng điều tra dân số và Tổng điều tra nhà ở. Đây cũng là lần đầu tiên BPS triển khai Tổng điều tra nhà ở. Cuộc điều tra này thu thập các dữ liệu về đơn vị nhà ở, phân loại nhà và tình trạng sở hữu trong một khu vực điều tra, số lượng hộ gia đình và số thành viên sống trong các hộ. Ngoài ra, những người sống trong nhà ngụ cư, cũng nằm trong diện Tổng điều tra dân số và được kê theo mẫu phiếu L2. Không giống như tổng điều tra trước, phương pháp luận Tổng điều tra 2000 là điều tra toàn diện. Không có hộ gia đình mẫu, tất cả các hộ gia đình đều nằm trong diện điều tra và các thành viên hộ gia đình đều được kê vào mẫu phiếu L2. Với mong muốn là Tổng điều tra dân số 2000 sẽ cung cấp số liệu thống kê dân số cho tận đến khu vực hành chính nhỏ nhất, được hiểu như là số liệu thống kê khu vực nhỏ. Tuy nhiên, các biến trong mẫu phiếu L2 rất hạn chế, không nhiều như số lượng biến ở dạng thông thường. Trong điều kiện như vậy một số công việc kiểm tra về tính phù hợp trong đó cũng bị hạn chế, vì vậy nguyên tắc xác nhận tính hợp lệ hay công tác hiệu chỉnh bằng máy rất yếu kém.

4. Xử lý dữ liệu

Để xử lý dữ liệu Tổng điều tra dân số, BPS sử dụng công nghệ OCR - nhận dạng ký tự quang học (nên nhớ là công nghệ này ngoài việc sử dụng trong Tổng điều tra dân số năm 2000, còn được sử dụng cho đăng ký tổng tuyển cử năm 2002 và Tổng điều tra nông nghiệp năm 2003). Tuy nhiên, do thiếu nguồn lực xử lý dữ liệu và thời gian, nên BPS vẫn còn sử dụng cách nhập dữ liệu bằng máy tính cá nhân để xử lý dữ liệu Tổng điều tra nhà ở. Công việc xử lý dữ liệu

không chỉ được triển khai ở BPS (cơ quan trung ương) và các Cục Thống kê tỉnh mà còn được tiến hành ở các cơ quan thống kê quận huyện. Dữ liệu của phiếu L1 được xử lý ở các cơ quan quận huyện, còn việc xử lý dữ liệu phiếu L2 được tiến hành ở BPS, ở tất cả các Cục Thống kê tỉnh và một số cơ quan Thống kê quận huyện ở Java. Tiếp xúc với công nghệ mới các cán bộ của BPS, đặc biệt là cán bộ cơ quan Thống kê vùng có thêm kinh nghiệm mới. Có hai loại tài liệu chính được đem xử lý, đó là phiếu L1 và L2. Dữ liệu phiếu L1 là về Tổng điều tra nhà ở, nó bao gồm dữ liệu về số thành viên hộ gia đình, được xử lý trong hai giai đoạn. Giai đoạn đầu xử lý số thành viên hộ gia đình để có được số liệu ban đầu về tổng số dân của từng vùng và toàn quốc. Giai đoạn thứ hai, xử lý các mục còn lại của tổng điều tra nhà ở trong phiếu L1. Dữ liệu trong cả giai đoạn một và hai đều do các nhập tin viên nhập vào máy điện toán. Dữ liệu phiếu L2 là các dữ liệu dựa vào OCR và được xử lý ở các trung tâm xử lý. Tất cả các cơ quan Thống kê tỉnh đều trở thành các trung tâm xử lý số liệu. Cơ quan Thống kê huyện cũng trở thành trung tâm xử lý số liệu ở những tỉnh có từ một triệu dân trở lên và có đầy đủ năng lực xử lý số liệu.

5. Phổ biến số liệu tổng điều tra

Kết quả Tổng điều tra dân số năm 2000 được phổ biến thông qua nhiều loại ấn phẩm chính thức, gồm hầu hết là các bảng biểu thống kê. Nội dung và hình thức các ấn phẩm với việc sử dụng công cụ chế bản điện tử được thiết kế theo nhiều mục đích và được nhiều tầng lớp người sử dụng khác nhau chấp nhận. BPS cũng xuất bản các bản tóm tắt, bao gồm các biểu tổng hợp, đồ thị, nhằm phục vụ những nhu cầu của

những người thường không có thời gian đọc ấn phẩm dày. Trong các ấn phẩm này có đưa ra giải thích ngắn gọn về phương pháp luận, các khái niệm và phân tích mô tả bằng biểu. Đối với những khách hàng yêu cầu thông tin cụ thể hoặc chi tiết hơn, BPS giúp đỡ họ bằng việc cung cấp phương tiện tính toán theo yêu cầu. BPS cung cấp dịch vụ trực tuyến và phương pháp phổ biến dữ liệu Tổng điều tra dân số. Người sử dụng có thể tìm kiếm dữ liệu trên trang web của BPS hoặc gửi thư điện tử đến cán bộ chịu trách nhiệm về loại hình dịch vụ này trong Ban phổ biến số liệu thống kê. Hiện nay với việc hợp tác với cơ quan hợp tác quốc tế Nhật Bản (JICA), BPS đang tổ chức số liệu thống kê khu vực nhỏ. Tổng điều tra dân số năm 2000 là một trong số dữ liệu được sử dụng trong dự án này.

6. Các vấn đề nảy sinh

Khi triển khai Tổng điều tra dân số năm 2000, BPS đã đối mặt với một số vấn đề. Các vấn đề nảy sinh được chia làm hai loại; các vấn đề về chuyên môn và vấn đề không phải là chuyên môn. Các vấn đề về chuyên môn chủ yếu liên quan đến việc sử dụng các thiết bị quét OCR, còn các vấn đề không phải là chuyên môn, chẳng hạn như về điều kiện không ổn định ở một số khu vực. Chất lượng dữ liệu, trước hết là vấn đề lỗi do in ấn. Các vấn đề liên quan đến chất lượng tư liệu, do chuyển từ địa bàn điều tra, một số không thể xử lý được do bản, nhàu nát, hay đóng ghim vào phiếu... Vấn đề nữa là chất lượng chữ viết tay, nhiều điều tra viên ít quan tâm đến vấn đề này khi ghi vào bảng hỏi. Họ không tuân thủ những hướng dẫn về “viết các ký tự như thế nào cho đúng”, làm cho các máy scanner nhận sai các ký tự viết

tay. Chất lượng chữ viết tay không đảm bảo cũng do sử dụng không đúng các loại bút chì. Các điều tra viên đã sử dụng loại bút chì HB thay cho loại 2B, hoặc các loại chì không nhọn. Ở Indonesia, vấn đề thiếu kỹ sư về các máy scanner cũng gây phiền toái. Các kỹ sư này chỉ có ở Singapore, nên khi máy scanner trục trặc họ không đến sửa chữa ngay được.

7. Các dự định tương lai

Cho dù còn một số trở ngại trong sử dụng máy scanner để xử lý dữ liệu, BPS cũng muốn sử dụng lại công nghệ này. Với ngân sách vay của Ngân hàng thế giới (WB), hiện nay BPS đang chuẩn bị mua máy scanner, bởi vì hầu hết máy cũ không thể dùng lại được, loại máy scanner cũng không tiếp tục sử dụng được vì phụ tùng không còn có sẵn. GPS (Hệ thống định vị toàn cầu) là một công nghệ được dùng vào cung cấp bản đồ thực sự, ít ra là bản đồ thôn xóm, làng mạc. Ban quản lý vẽ bản đồ là một đơn vị chịu trách nhiệm nghiên cứu sâu về vấn đề này. Trong việc giám sát các hoạt động Tổng điều tra dân số, đặc biệt là các hoạt động xử lý dữ liệu, BPS sử dụng công nghệ web. Loại công nghệ này thực tế cũng đã được sử dụng trong Tổng điều tra kinh tế năm 2006. Để có được những số liệu sơ bộ về tổng số dân, BPS sử dụng dịch vụ nhắn tin ngắn SMS (Short Message Services). Điều tra viên ở các địa bàn gửi trực tiếp đến trung tâm xử lý dữ liệu hoặc về BPS (cơ quan Thống kê trung ương)■

Trần Mạnh Hùng (dịch)

Nguồn: Forthcomming the 2010 Indonesia Population and Housing census (the 23 rd pop census conference, 2007 Newzealand).